

Summary in Dutch

Samenvatting

Suïcide is de tweede belangrijkste doodsoorzaak onder jongeren in Nederland en treft ongeveer 50 jongeren per jaar. De omvang van dit probleem is echter veel groter dan het aantal suïcides wanneer in overweging wordt genomen dat jaarlijks circa 11.2% van de Nederlandse jongeren suïcidale gedachten heeft, en 6.6% een suïcidepoging onderneemt of zichzelf opzettelijk verwondt. Bovendien rapporteren jongeren uit etnische minderheidsgroepen, met name Hindoestaans-Surinaamse en Turkse jongeren, vaker suïcidale gedachten en suïcidepogingen ten opzichte van hun Nederlandse leeftijdsgenoten. Deze cijfers onderstrepen het belang en de noodzaak van effectieve preventieve programma's op gebied van suïcidepreventie onder jongeren, die tevens aandacht besteden aan het etnische aspect. In de afgelopen jaren wordt het trainen van gatekeepers zoals medewerkers van scholen en gezondheidsinstellingen steeds vaker als een belangrijke strategie genoemd in suïcidepreventie. Er zijn klassikale trainingen beschikbaar op dit gebied in Nederland, maar door een gebrek aan tijd en de juiste middelen kunnen gatekeepers belemmerd worden in deelname aan deze trainingen. Een oplossing om deze twee obstakels te omzeilen is om de training online toegankelijk maken middels e-learning modules. De belangrijkste doelstellingen van dit proefschrift waren het ontwikkelen (1) en vervolgens het onderzoeken van de effectiviteit (2) en aanvaardbaarheid (3) van e-learning modules ten behoeve van de suïcidepreventie bij adolescenten ontwikkeld voor gatekeepers. De drie genoemde doelstellingen zijn verwezenlijkt middels de studies die besproken worden in de twee delen van dit proefschrift. Het eerste deel (hoofdstuk twee, drie en vier) omvat de onderzoeken die noodzakelijk waren om de e-learning modules te ontwikkelen, en het tweede deel (hoofdstuk vijf, zes en zeven) bevat de onderzoeken die nodig waren om de effectiviteit en de aanvaardbaarheid van de ontwikkelde e-learning modules vast te stellen.

In **Hoofdstuk Twee** worden de resultaten van studie met een online vragenlijst afgenomen bij 58 leden van Zorg Advies Team (ZAT) in Nederland besproken. Deze studie had twee doelstellingen. Allereerst, om zicht te krijgen in hoe de deelnemers tegenover het onderwerp suïcidaliteit op hun school staan. Ten tweede om een behoeftepeiling te verrichten onder de deelnemers omtrent de ontwikkeling van een online educatief trainingsprogramma op gebied van suïcidepreventie onder jongeren bestaande uit e-learning modules. De belangrijkste bevindingen uit deze studie zijn dat bijna alle deelnemers hebben aangegeven ooit in aanraking te zijn gekomen met suïcidaliteit onder hun leerlingen, en dat zij suïcidaliteit vinden te behoren tot de top vijf onderwerpen die de aandacht van scholen vereisen. Verder waren de deelnemers van mening dat leerlingen en docenten niet erg goed geïnformeerd zijn over het onderwerp suïcidaliteit onder jongeren, en hoewel de ZAT-leden zichzelf in staat achtten om suïcidale adolescenten te herkennen, bejegenen en doorverwijzen, vonden ze de ontwikkeling van e-learning modules op dit gebied een goed idee.

Hoofdstuk Drie bespreekt de resultaten van een systematisch review dat tot doel had om een overzicht te verkrijgen van bestaande suïcidepreventie e-learning modules speciaal ontworpen voor gatekeepers. Daartoe zijn twee strategieën gebruikt. Ten eerste werden de databases PubMed, Web of Science en PsycINFO systematisch doorzocht aan de hand van de termen 'gatekeepers', 'suïcide' en 'e-learning modules'. Ten tweede werd de combinatie van deze drie termen in de zoekmachine van *Google* gebruikt om e-learning modules te vinden die niet uit de eerste zoekstrategie naar voren zijn gekomen. Het literatuuronderzoek resulteerde in 448 artikelen waarvan geen aan de inclusiecriteria van de studie voldeed. De *Google* zoekopdracht leverde 130 hits op waarvan 23 aan de inclusiecriteria van de studie voldeden. De organisaties die eigenaar waren van deze modules werden vervolgens benaderd waarvan 13 reageerden, en negen werden geïncludeerd in deze studie. Twee e-learning modules werden op het moment dat het onderzoek plaats vond getest in een *randomized controlled trial* (RCT), één organisatie was van plan om de effectiviteit van hun module te testen en een andere organisatie had een vergelijking gemaakt tussen hun klassikale en hun online training. Verder bleken de opgenomen modules verschillende karakteristieken te hebben.

In **Hoofdstuk Vier** wordt de rationale besproken voor het programma Mental Health Online (MHO), een online adolescent suïcidepreventie programma voor gatekeepers in Nederland, waarbij de focus op de drie fasen van het ontwikkelingsproces lag. Ten eerste zou een zelfrapportage-instrument voor het vaststellen van suïcidaliteit onder adolescenten in de leeftijd van 12 tot 20 jaar uit verschillende culturele achtergronden worden ontwikkeld en gevalideerd met behulp van online assessments. Ten tweede zouden acht e-learning modules gericht op preventie van suïcide bij adolescenten voor gatekeepers ontwikkeld en getest worden in een RCT. Ten derde zouden beide delen van het programma geïntegreerd en online geïmplementeerd worden.

Hoofdstuk Vijf beschrijft het onderzoeksdesign van de RCT studie naar de effectiviteit van de e-learning modules van MHO. De primaire uitkomsten van dit onderzoek waren de feitelijke kennis van de deelnemers, de waargenomen kennis en het waargenomen zelfvertrouwen met betrekking tot suïcidaliteit onder adolescenten, en de secundaire uitkomst was de tevredenheid van de deelnemers met betrekking tot het ontwerp van de e-learning modules. Vier vragenlijsten waren ontwikkeld om de genoemde uitkomsten te meten. Na het voltooien van de voormeting, werden de deelnemers willekeurig toegewezen aan de experimentele groep of de wachtlijst controlegroep. Een week na het voltooien van de voormeting kreeg de experimentele groep toegang tot de website van MHO met daarop de acht e-learning modules en aanvullende informatie over suïcidepreventie bij adolescenten (literatuur, films en documentaires, links naar andere gerelateerde websites en een online discussieforum). Bij de deelnemers uit beide groepen werd vier weken na het voltooien van de voormeting een nameting gedaan, en 12 weken na het voltooien van de nameting een

follow-up. Tijdens de nameting werden bovendien de deelnemers uit de experimentele groep gevraagd om een evaluatie vragenlijst over de modules in te vullen.

In **Hoofdstuk Zes** worden de resultaten van de RCT van de studie naar de effectiviteit van de MHO e-learning modules besproken. Er hebben 190 gatekeepers deelgenomen aan dit onderzoek, die werden gerandomiseerd in een experimentele groep ($n = 94$) of een wachtlijst controlegroep ($n = 96$). Conform de opzet van het onderzoek (zoals beschreven in hoofdstuk vijf) werden de deelnemers drie keer (voormeting, nameting en drie maanden follow-up) getest op de drie primaire uitkomstmaten van dit onderzoek (feitelijke kennis, waargenomen kennis en waargenomen zelfvertrouwen). De feitelijke kennis, waargenomen kennis, en waargenomen zelfvertrouwen van de gatekeepers in de experimentele groep verbeterde significant ten opzichte van die van de deelnemers in de wachtlijst controlegroep bij de nameting, met middelgrote tot grote effecten en de effecten bleven significant gedurende de drie maanden follow-up.

Hoofdstuk Zeven beschrijft de resultaten van de evaluatiestudie over het MHO programma dat deel uitmaakte van de RCT over de effectiviteit van dit programma. Er hebben 83 gatekeepers uit de experimentele groep een evaluatielijst ingevuld die tot doel had de perceptie van de gebruiker met betrekking tot de volgende kenmerken van het programma te onderzoeken: verwachting en relevantie, tevredenheid over het design, suggesties ter verbetering, het nut van het programma en aanbeveling aan anderen. Bovendien leverde deze studie enig inzicht in het leergedrag van de gebruikers in een online omgeving. Alle functies van het programma (verwachtingen, relevantie, duur, gebruiksvriendelijkheid, interactie, tevredenheid met casussen en quizzes) werden positief geëvalueerd door de deelnemers. Gatekeepers verklaarden bovendien dat hun kennis, zelfvertrouwen en vaardigheden met betrekking tot suïcidepreventie onder jongeren waren toegenomen, en ze gaven aan dat zij de modules aan andere gatekeepers zouden aanraden. Hoewel het niet verplicht was om alle acht modules te volgen hebben bijna alle gatekeepers dat toch gedaan. De aanvullende informatie beschikbaar op de website werd niet veel gebruikt door de deelnemers. Tenslotte heeft een zeer klein percentage van de gebruikers de website geraadpleegd om hun kennis op te frissen.

Tot slot worden in **Hoofdstuk Acht** een samenvatting en bespreking van de belangrijkste bevindingen uit dit proefschrift gepresenteerd. De belangrijkste conclusies zijn dat e-learning modules een effectieve methode zijn om de kennis, zelfvertrouwen en vaardigheden van gatekeepers aangaande suïcidepreventie onder adolescenten te vergroten, en dat deze door gatekeepers worden beschouwd als een toereikend educatief hulpmiddel. Echter, er is nader onderzoek nodig ter ondersteuning van de bevindingen uit dit proefschrift. Ter afsluiting worden de theoretische en praktische implicaties van de bevindingen gepresenteerd, en worden de belangrijkste sterke punten en beperkingen van de uitgevoerde studies op een rij gezet.